

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní Petrou Kamínkovou ve věci

žalobkyně: **X. Y.**, narozená dne X.
bytem X.
zastoupená Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s.
sídlem Poděbradská 5, Praha 9

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky**
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 12. 2025, č. j. OAM-860/ZA-ZA11-P09-R2-2023

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 12. 2025, č. j. OAM-860/ZA-ZA11-P09-R2-2023, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobkyni se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

Vymezení věci a podání účastníků řízení

1. Žalobkyně narozená [obsahuje citlivé údaje] přicestovala v roce 2015 do České republiky, kde požádala o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný jí udělil doplňkovou ochranu. V roce 2019 žalovaný žalobkyni doplňkovou ochranu neprodloužil a žalobkyně odcestovala do Německa.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

2. V roce 2020 se žalobkyně vrátila do České republiky. Dne 25. 6. 2023 podala opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. O této žádosti žalovaný dvakrát rozhodl a zdejší soud jeho rozhodnutí dvakrát zrušil. Potřetí žalovaný rozhodl nyní napadeným rozhodnutím. Žalobkyni mezinárodní ochranu neudělil.
3. Žalobkyně byla [obsahuje citlivé údaje]. Jednou [obsahuje citlivé údaje]. Žalobkyně [obsahuje citlivé údaje]. Denně užívá [obsahuje citlivé údaje]. Žalobkyně dále [obsahuje citlivé údaje]. [obsahuje citlivé údaje]. K [obsahuje citlivé údaje].
4. Žalobkyně poukazuje na to, že zdravotnický systém X. aktuálně kolabuje. Není schopný poskytnout žalobkyni adekvátní léčbu [obsahuje citlivé údaje], neboť je vlivem [obsahuje citlivé údaje].
5. Žalobkyně namítá, že [obsahuje citlivé údaje] aktuálně není dostupná léčba X. ani [obsahuje citlivé údaje].
6. Žalobkyně dále uvádí, že [obsahuje citlivé údaje], což vede v kontextu ostatních okolností k život ohrožující situaci.
7. Žalovaný dle žalobkyně též nezjistil, zda by žalobkyně v pozici navrátilce vůbec měla právo na zdravotní péči. Informace, že jí nehrozí žádný postih, nemá oporu ve zprávách.
8. Žalobkyně má za to, že by byla v případě návratu ohrožena na životě zejména z [obsahuje citlivé údaje]. Zdravotní péče [obsahuje citlivé údaje] více nedostupná, než pro ostatní osoby. S ohledem na to, že žalobkyně [obsahuje citlivé údaje], by přerušení léčby vedlo k její smrti.
9. Žalobkyně má za to, že splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu podle § 12 písm. b) zákona č. 325/1999 Sb. o azylu (dále jen „zákon o azylu“), neboť jí [obsahuje citlivé údaje] hrozí v zemi původu riziko pronásledování.
10. Žalobkyně má za to, že splňuje též zákonné podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, neboť jí v případě návratu hrozí nebezpečí vážné újmy. K tomu odkazuje na mezinárodní závazky České republiky dle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též „Úmluva“) a Úmluvy o právním postavení uprchlíků.
11. Žalobkyně má za to, že žalovaný nevycházel z dostupných a relevantních informací ze země původu žalobkyně.
12. Žalobkyně ke své žalobě připojila řadu příloh. Příloha 1 nazvaná Seznam zdrojů je dokument obsahující 13 číslovaných výstřižků novinových a jiných zpráv publikovaných na internetu v anglickém jazyce spolu s jejich českým „pracovním překladem“. Žalobkyně dále předložila čestná prohlášení a svědectví tří osob.
13. Žalobkyně má za to, že situace X. je pro ni život ohrožující.
14. Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 2. 3. 2026 navrhl žalobu zamítnout. Uvedl, že trvá na správnosti a zákonnosti vydaného rozhodnutí. Dále uvedl, že mu nebyly zaslány přílohy k žalobě, čímž byl omezen na svých právech.
15. Soud dne 5. 3. 2026 zaslal žalovanému všechny přílohy k žalobě a umožnil mu se k nim vyjádřit. Žalovaný soudu žádné vyjádření nezaslal.
16. Dne 13. 4. 2026 zaslal soud účastníkům řízení další podklady o aktuální situaci v zemi původu žalobkyně (X.) a umožnil jim se k nim vyjádřit. Žalobkyni umožnil zaslat aktuální lékařské zprávy či vyjádření ohledně možných zdravotních dopadů [obsahuje citlivé údaje] v případě navrácení do země původu.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

17. Žalobkyně v replice ze dne 21. 4. 2026 uvedla, že tvrzení žalovaného, že neměl přístup k přílohám k žalobě, není pravdivé. Žalobkyně zaslala z vlastní iniciativy žalobu i všechny přílohy žalovanému, který je tak měl od počátku soudního řízení k dispozici. Žalobkyně se dále podrobně vyjádřila k dalším tvrzením žalovaného, která považovala za nepravdivá či zavádějící.
18. K tomuto podání žalobkyně doložila potvrzení Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (MUDr. I. P., CSc.) o [obsahuje citlivé údaje]. Žalovaný se k tomuto podání žalobkyně nevyjádřil.

Napadené rozhodnutí

19. Žalovaný rozhodl o žádosti žalobkyně tak, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14a a § 14b se neuděluje. Žalovaný v napadeném rozhodnutí žalobkyni označoval jako muže, byť mu bylo známo, že žalobkyně podstupuje léčbu [obsahuje citlivé údaje]. Soud žalobkyni [obsahuje citlivé údaje].
20. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že vycházel z:
 - Výpovědi žalobkyně
 - Svého rozhodnutí o neprodloužení doplňkové ochrany ze dne 25. 7. 2018
 - Lékařských zpráv a fotografií doložených žalobkyní dne 2. 6. 2025
 - Informace OAMP – X. – bezpečnostní a politická situace v zemi – Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv ze dne 2. 12. 2024
 - Informace MZV ČR ze dne 21. 8. 2025
 - Informace OAMP – X. – Sexuální menšiny ze dne 19. 8. 2025
 - Informace OAMP – X. – Zdravotní péče – Dostupnost léčby X. a X. ze dne 10. 9. 2025
 - Lékařské zprávy žalobkyně ze dne X-
21. Žalovaný konstatoval, že žalobkyně nebyla ve své vlasti pronásledována pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu.
22. Současně uvedl, že neshledal, že by žalobkyně mohla pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 odst. b) zákona o azylu, tedy z důvodu své rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů, nebo že by jí takové pronásledování hrozilo po návratu do vlasti.
23. Žalovaný dále shledal, že u žalobkyně nepřipadá v úvahu udělení azylu ani doplňkové ochrany podle § 13 či § 14b odst. 1 zákona o azylu, neboť zde nemá žádného rodinného příslušníka, jemuž by byl udělen azyl či doplňková ochrana.
24. Podle přechodných ustanovení zákona č. 314/2025 Sb., jí nelze udělit humanitární azyl.
25. Žalovaný dále posuzoval, zda žalobkyně splňuje důvody pro udělení doplňkové ochrany. Vycházel přitom ze stejných podkladů jako při posouzení azylových důvodů.
26. Žalovaný uvedl, že podle § 14 a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana uděluje cizinci, který nespĺňuje důvody udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem (...), by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

2, a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

27. Žalovaný dále uvedl, že za vážnou újmu se podle zákona o azylu považuje trest smrti nebo poprava, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, nebo vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.
28. Žalovaný dospěl k závěru, že žalobkyni taková vážná újma nehrozí. K tomu zopakoval odůvodnění neudělení azylu.
29. Žalovaný dále uvedl, že žalobkyni nehrozí trest smrti nebo poprava, a že [obsahuje citlivé údaje] neprobíhá ozbrojený konflikt.

Posouzení městského soudu

30. V nyní projednávané věci soud dospěl k závěru, že je vysoce pravděpodobné, že by žalobkyně s ohledem na aktuální krizi X. nedostala potřebnou lékařskou péči, což by v jejím případě mohlo vést k vážným zdravotním důsledkům.
31. Žalovaný se proto musí zabývat zejména otázkou, zda má být žalobkyni udělena doplňková ochrana podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu ve znění účinném do 30. 6. 2023. Toto ustanovení svědčí žalobkyni i nyní proto, že svou žádost podala za jeho účinnosti.
32. Žalovaný musí v souladu s § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu posoudit, zda by vrácení žalobkyně do země původu bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.
33. Soud předesílá, že žalovaný napadeným rozhodnutím ze dne 2. 12. 2025 rozhodoval o žádosti žalobkyně ze dne 25. 6. 2023.
34. S účinností od 1. 7. 2023 se přitom v zákoně o azylu podstatně změnila definice vážné újmy podle § 14a odst. 2.
35. Zákon o azylu ve znění účinném do 30. 6. 2023 v § 14a odst. 1 a 2 písm. d) stanovil, že za vážnou újmu se považuje, pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

§ 14a zákona o azylu ve znění do 30. 6. 2023

(1) Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

(2) Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje

- a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
- b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
- c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
- d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

36. Toto ustanovení bylo s účinností od 1. 7. 2023 vypuštěno. Podle přechodných ustanovení se však řízení ve věci žalobkyně dokončí a její práva a povinnosti posoudí podle původního znění zákona:

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

Čl. II zákona č. 173/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Přechodná ustanovení

1. Řízení podle zákona č. 325/1999 Sb. a řízení podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve věci rozhodnutí vydaného podle zákona č. 325/1999 Sb. zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a do tohoto dne pravomocně neskončená se dokončí a práva a povinnosti s nimi související se posuzují podle zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; v těchto řízeních se však postupuje podle § 3d odst. 2 a 3, § 15 a 25 a § 87 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

37. Žalovaný byl proto povinen zabývat se otázkou, zda je třeba žalobkyni udělit dočasnou ochranu podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu ve znění do 30. 6. 2023. To však neučinil.

Skutková zjištění ve věci

Zdravotní stav žalobkyně

38. Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobkyně [obsahuje citlivé údaje].
39. V průběhu soudního řízení žalobkyně doložila [obsahuje citlivé údaje].

Situace v zemi původu

40. Žalovaný vycházel při hodnocení situace v zemi původu a dostupnosti zdravotní péče o Informace OAMP X. – *Zdravotní péče – Dostupnost léčby X. a X.* ze dne 10. 9. 2025.
41. Soud ověřil, že tato Informace OAMP se opírala o zprávy MedCOI ze dne 11. 12. 2023 a ze dne 25. 3. 2024 a ze dne 23. 5. 2024, které byly v době vydání napadeného rozhodnutí více než rok a půl staré. Tyto zprávy tedy nebyly způsobilé podpořit závěr žalovaného, že není pravdivé tvrzení žalobkyně o nedostupnosti léků na X.
42. Soud zjistil, že v zemi původu žalobkyně, tedy X., aktuálně probíhá hluboká ekonomická a energetická krize, která způsobuje i krizi zdravotnického systému. Tato krize započala již před vydáním napadeného rozhodnutí, po jeho vydání se však ještě prohloubila.
43. Dle zprávy oddělení informací o zemích původu (IOZP) Ministerstva vnitra ze dne 31. 3. 2026 není od dubna 2025 možné zjištění informací o X. přes projekt MedCOI Agentury Evropské unie pro azyl (EUAA), zaměřený na informace o zemích původu žadatelů, zejména k dostupnosti zdravotní péče. Externí partner, který zajišťuje informace pro EUAA MedCOI totiž nemá aktuálně adekvátní zdroj na ostrově. Informace OAMP připravené v srpnu a září 2025, o které se žalovaný v napadeném rozhodnutí opřel, proto není na základě čeho aktualizovat.
44. V této situaci soudu nezbylo než vycházet z dohledatelných informací o krizi X., které mu zaslali účastníci řízení či které dohledal sám. Tyto informace jsou založené v soudním spise a účastníci řízení měli možnost se k nim vyjádřit.
45. OSN (UN News) ve zprávě ze dne X. nazvané [obsahuje citlivé údaje] uvádí, že nedostatek energií ochromil základní služby. Energetická krize [obsahuje citlivé údaje] se dotýká i zdravotnického sektoru. Zdravotnické systémy čelí více než 96 000 nevyřízeným operacím, z toho 11 000 u dětí.
46. Podle *The New York Times* se dopady [obsahuje citlivé údaje] šíří celým systémem. Nemocnice ruší operace a posílají pacienty domů, protože lékaři a sestry se nemohou dostat do práce. Kliniky mají kvůli výpadkům proudu potíže s poskytováním léčby, jako je Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

chemoterapie a dialýza. Také léky včetně antibiotik jsou nedostatkové. Nejsou dostupné ani v nemocnicích. Objevují se rovněž informace o přeprodávání léků (reportáž [obsahuje citlivé údaje]).

47. Podle *Centre for Strategic & International Studies* žije 89 % X. rodin v extrémní chudobě. Pouze 3 % lidí dokážou sehnat léky v lékárnách. Celkem 7 z 10 X. musí vynechat alespoň jedno denní jídlo ([obsahuje citlivé údaje]).
48. Podle zvláštního zpravodaje *Organizace spojených národů* byl již v roce 2025 přístup ke zdravotní péči vážně omezen. Až 69 % léků bylo pro X. obyvatelstvo široce nedostupných, včetně léků proti rakovině, srdečním onemocněním, repelentů, testů na dengue a další infekce ([obsahuje citlivé údaje]).
49. Podle *Human Rights Watch* ministr veřejného zdravotnictví X. v červenci roku 2025 potvrdil, že v zemi je dostupných jen 30 % léčiv uvedených na seznamu základních léků ([obsahuje citlivé údaje]).
50. Podle *United Press International* pacienti s X. v X. dostávají X. léky po uplynutí doby použitelnosti, zatímco zdravotnický systém čelí nedostatku zásob a potížím s monitorováním zdravotního stavu pacientů. Léky jsou často nedostupné a když už dorazí, tak mají prošlé datum použitelnosti. Účinnost prošlých léků není možné vyhodnocovat, jelikož zdravotnický systém čelí omezením při provádění testů X., které se používají k měření X. u lidí s X. ([obsahuje citlivé údaje]).
51. Soud konstatuje, že zdravotnický systém X. čelí systémovým nedostatkům. Přístup k lékům a zdravotní péči je značně omezený. Nedostupné mohou být i léky užívané lidmi žijícími s X. Monitorování stavu lidí žijících s X. je rovněž nedostatečné, jelikož zdravotnický systém čelí omezením při provádění testů, které zkoumají stav imunitního systému.
52. Soud uzavírá, že zprávy MedCOI, z nichž vycházel žalovaný, nebyly aktuální již v době vydání napadeného rozhodnutí, v tuto chvíli jsou již zcela neaktuální.
53. Žalovaný dospěl v napadeném rozhodnutí k závěru, že není naprosto žádný objektivní důvod se domnívat, že by žalobkyni neměla být poskytnuta v případě návratu do země původu bezplatná péče spočívající v podobě dodávek X., ambulantní péče nebo případné hospitalizace. Tento závěr však ve světle aktuálních zpráv o zemi původu neobstojí.
54. Soud přisvědčil žalobkyni, že je vysoce pravděpodobné, že aktuálně v zemi původu nemůže dostat lékařskou péči, kterou potřebuje, a to jak ve vztahu k X., tak ve vztahu [obsahuje citlivé údaje].
55. Soud se proto dále zabýval otázkou, zda může být nedostatek lékařské péče v zemi původu důvodem pro udělení mezinárodní ochrany.

K nedostatku lékařské péče jako důvodu pro udělení mezinárodní ochrany

56. Nedostatek lékařské péče v zemi původu může být relevantní zejména pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, podle nějž se doplňková ochrana udělí, pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Nejvyšší správní soud k nedostatku zdravotní péče

57. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 1. 2022, č. j. 5 Azs 70/2020-103, č. 4326/2022 Sb. NSS, v návaznosti na rozsudek SDEU ze dne 18. 12. 2014, M'Bodj, C-542/13, dospěl k

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

závěru, že případy vážného onemocnění či zdravotního postižení žadatele o mezinárodní ochranu za současné neexistence adekvátní zdravotní péče v jeho zemi původu nelze podřadit pod definici vážné újmy ve smyslu čl. 15 kvalifikační směrnice, respektive dle § 14a odst. 2 písm. a) až c) zákona o azylu, a to ani v případech, kdy by z tohoto důvodu bylo navrácení žadatele do země původu v rozporu s čl. 3, ledaže by k odeprání takové péče žadateli v zemi původu docházelo úmyslně.

58. Naopak lze v těchto případech (vážného onemocnění či zdravotního postižení žadatele) uvažovat o naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. K posouzení (mimo jiné) této otázky je správní orgán povinen si obstarat dostatečně konkrétní informace o zemi původu týkající se dostupnosti a kvality zdravotní, případně i sociální péče pro žadatele.
59. K těmto závěrům dospěl Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku na podkladu situace rodiny kyrgyzských občanů žádajících o mezinárodní ochranu zejména s ohledem na špatný zdravotní stav dcery (jedné ze stěžovatelek), která trpěla dětskou mozkovou obrnou. V zemi jejich původu pro ni přitom podle nich nebyla poskytována dostatečná lékařská péče. V odůvodnění Nejvyšší správní soud uvedl:

„[51] Již jen z tohoto důvodu, tedy vzhledem k tomu, že by vycestování stěžovatelů mohlo být v rozporu s mezinárodním závazkem České republiky v podobě respektování principu non-refoulement, jak ho pojímá výše citovaná judikatura Evropského soudu pro lidská práva i Soudního dvora k čl. 3 Úmluvy (resp. k čl. 4 a čl. 19 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie), bylo třeba **v dané věci zvažovat možné důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu**, byť ji Česká republika zavedla nad rámec a zároveň v rozporu s kvalifikační směrnicí (viz citovaný rozsudek velkého senátu Soudního dvora ve věci M'Bodj, srov. též k ‚ústavnímu azylu‘ rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 9. 11. 2010, B a D, C-57/09 a C 101/09, a k mezinárodní ochraně za účelem sloučení rodiny srov. a contrario recentní rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 9. 11. 2021, LW, C-91/20), nicméně k tomuto rozporu nemohou soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany, a jsou naopak povinny zákonnou úpravu ve prospěch žadatele aplikovat. [...]

[59] V souvislosti se skutečnostmi, které vyplynuly až z dokazování před krajským soudem a které převážně nastaly až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí, stěžovatelé namítali, že k nim krajský soud nepřihlédl v rozporu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice [Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany], podle něhož účinný opravný prostředek, který mají členské státy povinnost zajistit každému žadateli proti rozhodnutí správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany alespoň u soudu či tribunálu prvního stupně, zahrnuje ‚úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky‘ věci. Tuto povinnost v podobě přímé aplikace dosud netransponovaného čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu, jak ji dovodila judikatura Nejvyššího správního soudu, krajský soud v napadeném rozsudku výslovně uznal (viz bod 20 rozsudku), avšak zároveň odkázal na to, že na humanitární azyl jakožto výlučně vnitrostátní institut čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice nedopadá (viz bod 38 rozsudku krajského soudu a tam citované usnesení NSS ze dne 8. 11. 2018, čj. 5 Azs 201/2017 37). Tentýž závěr platí i o rovněž výlučně vnitrostátním institutu doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.

[60] Na straně druhé, v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva k čl. 3 ve spojení s čl. 13 Úmluvy měl krajský soud povinnost vycházet ze skutkového stavu ke dni svého rozhodování (a nepřihlížet tedy v tomto rozsahu k § 75 odst. 1 s. ř. s.) přinejmenším, pokud jde o rozhodování o tom, zda by vycestování stěžovatelů nebylo v rozporu s principem non-refoulement (viz výše). Krajský soud sice v bodě 45 svého rozsudku uvedl, že výsledky dokazování v soudním řízení bral při posuzování nároku stěžovatelů na udělení doplňkové ochrany v potaz, nevyvodil však z těchto důkazů, dle názoru Nejvyššího správního soudu, patřičné závěry.

[61] V každém případě je i z těchto důkazů provedených krajským soudem zřejmé, že navštěvování výuky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc osobní asistentky a lékařská péče, která je v České republice nezletilé stěžovatelce e) poskytována, na ni má dobrý vliv a pomáhá jí ve zlepšování

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

jejího zdravotního stavu i v jejím celkovém psychosociálním rozvoji. Bude úkolem žalovaného v rámci nového posouzení žádosti stěžovatelů o mezinárodní ochranu vzít tyto okolnosti v úvahu a na základě dostatečných informací o zemi původu zhodnotit, zda by vycestování stěžovatelů vzhledem ke zdravotnímu, vzdělávacímu a sociálnímu systému v zemi původu nebylo v rozporu s výše uvedenými mezinárodními závazky České republiky. V dalším řízení musí žalovaný vzít v potaz veškeré dosud nastalé rozhodné skutečnosti [včetně případného onemocnění stěžovatele d)], které by mohly odůvodňovat udělení některého z uvedených typů mezinárodní ochrany, jež v této věci přicházejí v úvahu (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 1. 2011, čj. 5 Azs 6/2010-107, č. 2289/2011 Sb. NSS).

[62] Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační námitky důvodnými v tom ohledu, že si žalovaný neobstaral, a tudíž ani nezhodnotil informace o dostupnosti a úrovni lékařské péče o zdravotně postižené děti (včetně mentálního postižení) ani o dalších podmínkách života takových osob v zemi původu k otázce, zda žádosti stěžovatelů představují případy zvláštního zřetele hodné pro udělení humanitárního azylu. Stejný nedostatek lze v rozhodnutí žalovaného shledat také v posouzení možných podmínek pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, tedy otázky, zda by především (ovšem nikoli výlučně) vzhledem k situaci nezletilé stěžovatelky e) vycestování stěžovatelů nepředstavovalo rozpor s mezinárodními závazky České republiky. Žalovaný k těmto otázkám nezjistil dostatečně skutkový stav a výše uvedenými hledisky se dostatečně ani přezkoumatelně nezabýval. Krajský soud měl pro tyto důvodně vytykané vady rozhodnutí žalovaného zrušit, jestliže tak neučinil a namísto toho žalobu zamítl, nemůže ani jeho rozhodnutí obstát.“

(zvýraznění doplnil městský soud)

60. Na citovaný rozsudek Nejvyšší správní soud dále navázal mimo jiné rozsudkem ze dne 20. 7. 2022, č. j. 10 Azs 42/2022-32, č. 4385/2022 Sb. NSS, podle něhož předložil-li žadatel v řízení o udělení mezinárodní ochrany důkazy, že mu v zemi původu hrozí vážná újma, neboť by se mu tam nedostalo vhodné zdravotní péče odpovídající jeho vážnému zdravotnímu stavu [§ 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu], musí se správní orgán zabývat nejenom obecnou dostupností zdravotní péče v zemi původu, ale též tím, zda žadatel ve své konkrétní situaci bude mít ke zdravotní péči skutečně přístup (včetně např. posouzení ceny lékařské péče či vzdálenosti, kterou musí žadatel za zdravotní péči cestovat). V této věci se jednalo o situaci ruského občana trpícího nádorem na mozek. Nejvyšší správní soud v odůvodnění uvedl:

„[19] Nutno také připomenout, že dosavadní judikaturu ohledně přiznávání doplňkové ochrany ze „zdravotních důvodů“ nedávno upřesnil i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 21. 1. 2022, čj. 5 Azs 70/2020-103, č. 4326/2022 Sb. NSS (srov. především body 47-51 cit. rozsudku). **S ohledem na judikaturu Soudního dvora (konkrétně v rozsudcích vydaných dne 18. 12. 2014, M'Bodj, C-542/13, a Abdida, C-562/13) není možné podobné případy podřadit pod § 14a odst. 1 a 2 písm. b), ale naopak pod § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu (výjimkou jsou případy úmyslného odepření zdravotní péče, které by za splnění dalších podmínek mohlo vést rovnou k udělení azylu).**

[20] Z judikatury ESLP a Nejvyššího správního soudu plyne pro nynější věc následující. Je na žadateli o mezinárodní ochranu, aby předložil důkazy pro to, že by mu v zemi původu hrozila vážná újma, neboť by se mu tam nedostalo vhodné zdravotní péče odpovídající jeho vážnému zdravotnímu stavu. „Informace o svém zdravotním stavu musí poskytnout žadatel v takové kvalitě, aby z nich bylo možné učinit závěr o tom, v jak závažném stavu se žadatel nachází a jaké riziko by pro něj představovaly samotná cesta do země původu i následné setrvání v ní“ (takto rozsudek NSS sp. zn. 10 Azs 437/2019, bod 16), resp. aby předložil „relevantní doklady“, které potvrzují informaci o vážném zdravotním stavu a hrozbě jeho značného a nevratného zhoršení v případě návratu do země původu (takto rozsudek NSS sp. zn. 7 Azs 435/2018, body 16 a 20). ESLP v rozsudcích Paposhvili a Savran odkazuje obecně na judikaturu k čl. 3 Úmluvy; dle ESLP je zjednodušeně řečeno na cizincích, aby předložili důkazy o existenci výše (bod [18]) zmíněných „závažných důvodů“ [srov. Paposhvili, § 186, Savran, § 130 písm. a)]. 1) Současně ale ESLP zdůraznil, že aby mohl čl. 3 Úmluvy plnit svou ochrannou funkci, je nutné v podobných případech připustit „určitou míru spekulace“. Po cizincích tak nelze vyžadovat „jednoznačný

důkaz 2 o tom, že by v případě návratu byli vystaveni zacházení odporujícímu čl. 3 Úmluvy (srov. Paposhvili, opět § 186, a Savran, § 146).

[21] Na žalovaném následně je, aby předložené důkazy „řádně posoudil a potvrdil či rozptýlil“ žalatelovy obavy, že se jeho zdravotní stav zásadně zhorší, tím, že si obstará dostatek informací o dostupnosti zdravotní péče v žadatelově zemi původu (rozsudek NSS sp. zn. 10 Azs 437/2019, bod 16). Zcela konkrétně pak povinnosti žalovaného plynou z obou rozsudků ESLP. Žalovaný se v takovém případě musí zabývat [srov. k tomu Paposhvili, §§ 188-191, a Savran, § 130, písm. b)-e)]:

* obecnou situaci v zemi původu (na základě zpráv z důvěryhodných zdrojů) i konkrétní situaci stěžovatele (zejména musí vzít v potaz informace z lékařských zpráv a posoudit vliv návratu do země původu na jeho zdravotní stav);

* otázkou, zda je v zemi původu obecně dostupná lékařská péče, která je dostatečná a přiměřená pro léčbu stěžovatelova nepříznivého zdravotního stavu;

* otázkou, do jaké míry bude mít stěžovatel po návratu skutečně přístup ke zdravotní péči včetně toho, že se musí zabývat i cenou zdravotní péče, existencí sociální a rodinné „podpůrné sítě“ a vzdáleností, kterou musí případně stěžovatel cestovat za zdravotní péčí;

* v případě, že žalovanému zůstanou po zvážení všech výše uvedených okolností pochybnosti o tom, jaký vliv bude mít návrat do země původu na stěžovatele, musí od země původu zajistit konkrétní a dostatečné záruky, že se stěžovateli zdravotní péče skutečně dostane.

[22] V rozsudku Savran ESLP upřesnil své dosavadní závěry z věci Paposhvili tak, že žalovaný může již po prvotním přezkoumání důkazů předložených stěžovatelem (zejména lékařských zpráv) dojít k závěru, že porušení čl. 3 Úmluvy nehrozí. Zcela konkrétně ve věci Savran dospěl ESLP k závěru, že i při vysazení léčby tamějšího stěžovatele, tedy v situaci, kdy by se mu léčba v zemi původu nedostalo, by věc nespádala do působnosti čl. 3 Úmluvy (k tomu srov. Savran, §§ 146-147). [...]

[25] Nutno podotknout, že situace stěžovatele je odlišná od situace jiných žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří se před správními soudy dovolávali závěrů z věci Paposhvili. Stěžovatel v zemi původu nebyl od devadesátých let, jeho zdravotní problémy začaly v Česku a v zemi původu se nikdy s podobnými obtížemi neléčil (srov. k tomu např. okolnosti v rozsudku NSS ve věci sp. zn. 5 Azs 70/2020, body 2-3, či sp. zn. 10 Azs 437/2019, bod 16). Taktéž zdravotní stav žadatele je přinejmenším po nějakou dobu již stabilizovaný (byť v té míře, že musí neustále brát medikaci). To ale nic nemění na tom, že v případě nedostupnosti léčby, případně chybějícího přístupu stěžovatele k léčbě, se ocitne v ohrožení života (z poslední lékařské zprávy lze usoudit, že stěžovatel v minulosti léčbu vysadil zhruba na deset dní, po kterých ji ale musel znovu obnovit).

[26] Žalovaný se k stěžovatelově zdravotnímu stavu vyjádřil v napadeném rozhodnutí opakovaně pouze tak, že stěžovatel není v akutním ohrožení života či ohrožení základních životních funkcí a může v léčbě onemocnění pokračovat v Rusku. Dále už jen víceméně odkázal na dvě další zprávy o zemi původu, jednak zprávu Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) „Údaje o zemi: Ruská federace 2019“ ze dne 13. 3. 2019 a zprávu organizace International SOS „Dostupnost endokrinologické péče, včetně laboratorního testování a léčiv“ ze dne 27. 1. 2020.

[27] První citovaná zpráva hovoří jen velmi obecně o fungování systému zdravotní péče v Rusku. Bez detailů zmiňuje, že v Rusku funguje systém povinného zdravotního pojištění financovaného státem (do kterého mají přístup i navrátilci) a že lékařská péče je poskytována mixem státních a soukromých zařízení. Bez bližšího upřesnění také uvádí, že léky jsou „někdy“ poskytovány v rámci pojištění zdarma. Tato zpráva tedy sama o sobě nespĺňuje požadavky, které pro žalovaného v této specifické věci plynou z judikatury ESLP.

[28] Z druhé citované zprávy žalovaný dovodil, že stěžovateli bude k dispozici jak lékařská péče, tak konkrétní léky, které stěžovatel vyžaduje (včetně léku Hydrocortison, který se zdá být podle lékařské zprávy z ledna 2020 nejdůležitější). Byť je zpráva formálně zaměřena na dostupnost péče a léků, které odpovídají stěžovatelově diagnóze, není ani ona (a to ani ve spojení s předchozí zprávou) dostatečná ke splnění povinností žalovaného.

[29] Zpráva totiž hned na úvod přiznává, že se zabývá pouze „dostupností“ péče a léků, nikoliv už – a to v jakémkoli smyslu – „přístupem“ k nim. Zpráva v podstatě jen uvádí ke každému typu péče či léku

jedno konkrétní zdravotnické zařízení v Rusku, a to vždy v Moskvě, které má údajně poskytovat určitou péči či disponovat daným lékem. Nadto, zatímco jako případní poskytovatelé lékařské péče (především endokrinologických kontrol) jsou vždy uvedena státní zařízení, co do dostupnosti léků zpráva odkazuje výhradně na soukromá zařízení. V takovém případě ale skutečně není jasné, do jaké míry bude pro stěžovatele možné pravidelně dojíždět právě do centra Moskvy (kde podle správního spisu před odchodem z Ruska nebydlel), resp. zda a za jakých (např. finančních) podmínek vůbec bude mít přístup k lékům, které jsou podle zprávy „na skladě“ několika soukromých zařízení. Ze zpráv, které shromáždil žalovaný, tak zatím není možné učinit žádné závěry, které se týkají přístupu stěžovatele ke zdravotní péči.“

(zvýraznění doplnil městský soud)

61. Soud shrnuje, že udělení dočasné ochrany ze „zdravotních důvodů“ není možné podřadit pod § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu, nejde-li o úmyslné odepření zdravotní péče. Zdravotní důvody je však naopak možné podřadit pod § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. Na žalovaném je, aby potvrdil či rozptýlil obavy žadatele o mezinárodní ochranu, že se jeho zdravotní stav zásadně zhorší tím, že si obstará dostatek informací o dostupnosti zdravotní péče v zemi žalobkynina původu. Nepostačuje přitom zabývat se dostupností zdravotní péče, ale i faktickým přístupem ke zdravotní péči. Městský soud má za to, že tyto klíčové závěry jsou aplikovatelné i v nyní projednávané věci.

Rozšířený senát

62. Výkladem § 14 odst. 2 písm. d) zákona o azylu se zabýval též rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 15. 2. 2024, č. j. 7 Azs 186/2022-48, č. 4589/2024 Sb. NSS.
63. Rozšířený senát dospěl k závěru, že doplňkovou ochranu na základě § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu je možné udělit i) cizinci, kterému by v případě jeho vycestování z České republiky hrozila ve státě jeho původu vážná újma, ii) která svou intenzitou nemusí dosahovat intenzity újmy předvídané v § 14a odst. 2 písm. a) až c) téhož zákona, a iii) s ohledem na hrozbu této vážné újmy by vycestování cizince znamenalo porušení mezinárodních závazků České republiky.
64. Tuto formu doplňkové ochrany lze podle rozšířeného senátu udělit cizinci, u něhož by vážná újma v podobě rozporu s mezinárodními závazky České republiky hrozila ve státě jeho původu. Nelze zohlednit rozpor s mezinárodními závazky vzniklý přímo v České republice. V nyní projednávané věci žalobkyně namítá vážnou újmu hrozící ve státě jejího původu (X.), nikoliv České republice. Splňuje tedy podmínku původu hrozby ve státě původu.
65. Soud se dále zabýval otázkou, zda usnesení rozšířeného senátu mění dosavadní (výše uvedenou) judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž může nedostatek zdravotní péče v zemi představovat vážnou újmu podle § 14 odst. 2 písm. d) zákona o azylu, i pokud nejde o úmyslné odepření zdravotní péče.
66. Podle dosavadní judikatury nedostatek zdravotní péče v zemi původu nelze podřadit pod definici vážné újmy podle § 14 odst. 2 písm. a) až c) (nejde-li o úmyslné odepření péče), zároveň však mohou „zdravotní důvody“ naplnit důvod udělení doplňkové ochrany § 14 odst. 2 písm. d) zákona o azylu, jelikož vycestování cizinec může být v rozporu s mezinárodními závazky ČR (viz např. výše citovaný rozsudek ze dne 21. 1. 2022, č. j. 5 Azs 70/2020-103, č. 4326/2022 Sb.).
67. Judikatura Nejvyššího správního soudu navazující na usnesení rozšířeného senátu není v pohledu na tuto otázku jednotná. V rozsudku ze dne 30. 4. 2024, č. j. 3 Azs 80/2023-27, a navazujícím rozsudku ze dne 14. 8. 2025, č. j. 4 Azs 289/2024-33, Nejvyšší správní soud

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

možnost udělit doplňkovou ochranu s ohledem na závažné onemocnění žadatele a hrozbu vážné újmy v zemi původu z důvodu jeho možného zhoršení pro neodpovídající léčbu zcela vyloučil. Odkázal přitom na závěry rozsudku Soudního dvora Evropské unie M'Bodj citované v usnesení rozšířeného senátu, které se však vztahují k otázce vážné újmy ve smyslu čl. 15 písm. b) (předchozí) kvalifikační směrnice, tedy její transpozice v českém právu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, nikoliv § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu.

68. V rozsudku ze dne 27. 6. 2024, č. j. 4 Azs 351/2023-40, Nejvyšší správní soud naopak považoval zhoršení zdravotního stavu žadatele i nadále za možný důvod pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1, 2 písm. d) zákona o azylu.
69. Zdejší soud se přiklání k závěru, že zhoršení zdravotního stavu žadatele je i nadále možným důvodem udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Rozšířený senát výše uvedenou judikaturu ve vztahu k nedostatku lékařské péče v zemi původu nijak nepřekonává ani nemodifikuje.
70. Podle rozšířeného senátu lze vyložit § 14a odst. 1 a 2 písm. d) eurokonformně tak, že rozpor s českými mezinárodními závazky jako předpoklad pro udělení dočasné ochrany se musí vztahovat k situaci v zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu.
71. Rozšířený senát uvedl několik příkladů vztahujících se k zemi původu žadatelů o mezinárodní ochranu, ve kterých by se výklad a použití § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu slučoval s unijním právem: (a) dětské práce (v rozporu např. s čl. 4 Úmluvy), (b) nucené sňatky (v rozporu např. s čl. 8 a 12 Úmluvy), (c) odsouzení za jednání, které v době spáchání nebylo trestným činem (v rozporu s čl. 7 Úmluvy), či (d) **odmítnutí provedení lékařského zákroku navzdory riziku vážné újmy na zdraví** (v rozporu s čl. 8 Úmluvy).
72. Navrácení žadatele by v těchto situacích bylo podle usnesení rozšířeného senátu v rozporu s pozitivními mezinárodněprávními závazky České republiky, z nichž plynou extraterritoriální účinky. Zároveň by podle usnesení rozšířeného senátu takoví žadatelé nemohli získat doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 2 písm. a) až c) zákona o azylu [resp. čl. 15 písm. a) až c) kvalifikační směrnice]. Nejvyšší správní soud konkrétně uvedl, že:

Takovou situaci by byla kupříkladu hrozba – vztahující se ve všech případech k zemi žadatelova původu – podrobení se povinnosti dětské práce (jež je v přímém rozporu např. s čl. 4 Úmluvy, Úmluvou o nucené nebo povinné práci či Úmluvou o právech dítěte), nucenému sňatku (v přímém rozporu např. s čl. 8 a 12 Úmluvy či Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen), odsouzení za jednání, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo trestným činem (v rozporu např. s čl. 7 Úmluvy; viz rozsudek ESLP z 12. 7. 2022, stížnost č. 38825/16, č. 29722/18 a č. 12920/20, Kotlyar proti Rusku, bod 34), či **odmítnutí provedení lékařského zákroku navzdory riziku vážné újmy na zdraví** (v rozporu s čl. 8 Úmluvy; viz rozsudek ESLP z 20. 3. 2007, stížnost č. 5410/03, Tysiąc proti Polsku). Navrácení takového žadatele by v těchto situacích skutečně bylo v rozporu s citovanými pozitivními závazky České republiky, z nichž plynou extraterritoriální účinky [k „extraterritoriálním účinkům“ srov. např. Kosař, D. Komentář k § 14a (Doplňková ochrana z důvodu nebezpečí vážné újmy). In: Kosař, D., Molek, P., Honusková, V., Jurman, M. a Lupáčová, H. Zákon o azylu: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010, dostupné v systému ASPI]. Zároveň by takovému žadateli nebylo možné udělit doplňkovou ochranu dle § 14a odst. 2 písm. a) až c) zákona o azylu, neboť by se nejednalo o žádnou ze situací v nich upravených. Ostatně i sám NSS již například judikoval, že únos za účelem nuceného sňatku v zemi původu by porušoval mezinárodní závazky ČR, konkrétně čl. 8 Úmluvy, a byl by důvodem pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (rozsudek z 19. 6. 2023, č. j. 5 Azs 321/2022 - 58, body 29 a 30). (zdůraznění doplnil městský soud)

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

73. Ve věci Tysiąc proti Polsku odkazované rozšířeným senátem Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že byl porušen článek 8 Úmluvy tím, že stát nesplnil své pozitivní závazky zabezpečit stěžovatelce účinné respektování jejího soukromého života v situaci, kdy se obávala ztráty zraku z důvodu obecného zákazu potratů v Polsku. Polské právo, tak jak bylo aplikováno na případ stěžovatelky, neobsahovalo účinné mechanismy umožňující stanovit, zda byly v jejím případě splněny podmínky pro získání legální interrupce.
74. Obdobně je třeba posoudit, zda je v zemi původu žalobkyně zabezpečeno účinné respektování jejího soukromého života možnostmi odpovídající léčby. Rozhodující není pouhá existence zdravotní péče, ale její skutečná dostupnost pro konkrétní osobu (rozsudek ze dne 20. 7. 2022, č. j. 10 Azs 42/2022-32, č. 4385/2022 Sb. NSS).
75. Rozšířený senát výslovně konstatoval, že odmítnutí provedení lékařského zákroku navzdory riziku vážné újmy na zdraví by mohlo být důvodem udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu a naopak nemohlo být důvodem udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Z toho plyne, že rozšířený senát nemínil vyjmout zdravotní důvody z dosahu § 14a odst. 1 písm. d) zákona o azylu.
76. Soud si je vědom kritiky tohoto výčtu, podle níž většina příkladů uvedených rozšířeným senátem spadá již pod § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu (viz zejména usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2024, č. j. 41 Az 46/2023-35, body 83 až 85), to však na záměru rozšířeného senátu nevyprázdnit obsah § 14a odst. 1 písm. d) zákona o azylu nic nemění.
77. Ustanovení § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu přiznává cizincům status doplňkové ochrany i v případech, ve kterých to nepředpokládá čl. 15 kvalifikační směrnice. Jeho dosah lze podle rozšířeného senátu zúžit eurokonformním výkladem tak, že se vztahuje toliko na vážnou újmu hrozící v zemi původu. To však neznamená, že by byl jeho obsah zcela vyprázdněn. Rozšířený senát výslovně uvedl, že je třeba rozlišovat mezi požadavky dle § 14a odst. 2 písm. b) a písm. d).
78. Rozšířený senát dále dospěl k závěru, že porušení mezinárodních závazků dle písmene d) nemusí svou intenzitou hraničit s nelidským či ponižujícím zacházením dle čl. 3 Úmluvy (viz např. rozsudek ESLP z 6. 5. 2001, stížnost č. 44599/98, *Bensaid proti Spojenému království*, bod 46, dle kterého zacházení nedosahující závažnosti mučení, resp. nelidského či ponižujícího zacházení dle čl. 3 Úmluvy, může být přesto v rozporu s čl. 8 Úmluvy, má-li dostatečně nepříznivé dopady na fyzickou a morální integritu jednotlivce). Dosáhne-li porušení nelidského či ponižujícího zacházení, chrání cizince zákon o azylu již prostřednictvím jeho § 14a odst. 2 písm. b). Výklad požadující srovnatelnou újmu i v případě porušení mezinárodních závazků by uvedené ustanovení vyprazdňoval, a to v neprospěch adresátů práva. Zároveň takový výklad neodpovídá zákonem stanovenému požadavku „vážné újmy“, tj. nikoliv újmy *vážné do té míry, že hraničí s porušením čl. 3 Úmluvy*. Rozšířený senát proto uzavřel, že písmeno d) citovaného ustanovení dopadá i na situace vážné újmy, které svou intenzitou nehraničí s čl. 3 Úmluvy.
79. Soud uzavírá, že z usnesení rozšířeného senátu nelze dovodit, že by se § 14a odst. 2 písm. d) vztahoval toliko na úmyslné odepření zdravotní péče. Právě v této situaci totiž cizince zákon o azylu chrání již prostřednictvím jeho § 14a odst. 2 písm. b). Takový výklad by § 14a odst. 2 písm. d) vyprazdňoval v neprospěch adresátů práva. Tomuto závěru odpovídá i odkaz rozšířeného senátu na věc Tysiąc proti Polsku.

K možnosti eurokonformního výkladu

80. Soud se dále zabýval otázkou, zda lze § 14a odst. 2 písm. d) vyložit eurokonformně i ve vztahu k hrozící vážné újmě na zdraví v zemi původu, či zda je v tomto ohledu v rozporu s evropským právem.
81. Pochybnosti o možnosti eurokonformního výkladu ve vztahu k hrozící újmě v zemi původu vyjádřil Krajský soud v Brně ve výše uvedeném usnesení ze dne 9. 5. 2024, č. j. 41 Az 46/2023-35, jímž předložil předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie. Soudní dvůr na ni bohužel neodpověděl, neboť si položenou předběžnou otázku s ohledem na skutkové okolnosti věci řešené v původním řízení přeformuloval a hodnotil, zda je s kvalifikační směrnicí slučitelná taková právní úprava, která za vážnou újmu považuje zásah do soukromého a rodinného života žadatele v hostitelském členském státě, nikoliv v zemi původu (Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. 6. 2025, Nuratau, C 349/24). Vývoj judikatury v tomto směru mapuje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2025, č. j. 5 Azs 385/2021-82, zejm. jeho body 29 až 31). Soudní dvůr se nijak nevyjádřil k extraterritoriálnímu účinku 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, neboť ten nebyl s ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci významný.
82. Soud v nyní projednávané věci nevyužil možnosti položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie. Vzal přitom v úvahu, že tato věc svým významem nijak nepřesahuje zájmy žalobkyně. Jde o jeden z posledních případů uplatnění již neúčinného § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (ne-li zcela poslední).
83. Ani případná nemožnost eurokonformního výkladu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu v nyní projednávané věci by přitom nebyla žalobkyni k tíži. Soudy k případnému rozporu nemohou přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany, a jsou naopak povinny zákonnou úpravu ve prospěch žadatele aplikovat (viz např. bod 51 rozsudku NSS ze dne 21. 1. 2022, č. j. 5 Azs 70/2020-103). I z toho důvodu zdejší soud předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie nepodal.

Následky ukončení léčby návratem do země původu

84. Soud se dále zabýval otázkou, jaké důsledky může mít pro žalobkyni ukončení léčby návratem do země původu.
85. Ve vztahu k X. žalobkyně v soudním řízení doložila vyjádření lékaře v oboru [obsahuje citlivé údaje] MUDr. P. T., Ph.D., FESCM, který uvedl, že náhlé nedobrovolné vysazení léčby může v případě X. která je již delší dobu uživatelkou léčby [obsahuje citlivé údaje] způsobit nejen značné změny k horšímu v [obsahuje citlivé údaje], ale tyto prudké [obsahuje citlivé údaje] mohou mít následky i na [obsahuje citlivé údaje]. Vzniká výrazné riziko [obsahuje citlivé údaje]. Proto se u [obsahuje citlivé údaje] nedoporučuje léčbu vysazovat. [obsahuje citlivé údaje] může mít dlouhodobé negativní důsledky, například ve formě [obsahuje citlivé údaje].
86. Žalobkyně dále doložila vyjádření psychologa Mgr. J. P. k možnému vysazení [obsahuje citlivé údaje], případně i nemožnosti podstoupit zamýšlené [obsahuje citlivé údaje]. Mgr. P. uvedl, že vedle přímých [obsahuje citlivé údaje]. [obsahuje citlivé údaje], případně další lékařské zákroky nejsou [obsahuje citlivé údaje], ale jsou nutnou zdravotní péčí podporující [obsahuje citlivé údaje].

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

87. Z obsahu správního spisu i z dalších dokumentů vyplývá, že tvrzení žalobkyně nejsou účelová, ale že skutečně dlouhodobě [obsahuje citlivé údaje]. Žalobkyně [obsahuje citlivé údaje].
88. Žalobkyně neuvedla, [obsahuje citlivé údaje], a žalovaný tuto skutečnost nezjišťoval. Pokud jde o [obsahuje citlivé údaje]. Z toho však nelze dovodit absenci negativních důsledků přerušení [obsahuje citlivé údaje]. Žalovaný nezpochybnil, že žalobkyně dlouhodobě užívá [obsahuje citlivé údaje], ani to, že absence této léčby [obsahuje citlivé údaje] by mohla významně zasáhnout do zdraví i soukromého života žalobkyně.
89. Ve vztahu k X. žalobkyně uvedla, že neléčená infekce X. má fatální důsledky. Bez [obsahuje citlivé údaje] má vážné, postupně se zhoršující důsledky, které vedou k [obsahuje citlivé údaje]. Neléčená osoba s vysokou [obsahuje citlivé údaje] je [obsahuje citlivé údaje].
90. Žalovaný tato tvrzení nijak nezpochybnil. V napadeném rozhodnutí vycházel z toho, že léčba X. je v zemi původu žalobkyně dostupná a nedostatek péče by mohl být toliko dočasný. Dále uvedl, že žalobkyně od prosince 2020 do června 2023 žádné léky na toto onemocnění neužívala, a i přesto na sobě necítila žádné negativní vlivy onemocnění.
91. K tomu soud uvádí, že zjištění žalovaného, že žalobkyně v minulosti necítila negativní vlivy onemocnění při absenci léčby jsou indicií, že následky vysazení léčby nemusí být okamžité. To však neznamená, že výše uvedené negativní vlivy nenastanou. Konec krize zdravotnictví v zemi původu žalobkyně nelze aktuálně předvídat, a proto neobstojí závěr žalovaného, že by nedostatek péče mohl být toliko dočasný.

Postup žalovaného v dalším řízení

92. S ohledem na situaci v zemi původu žalobkyně neobstojí závěr žalovaného, že žalobkyni může být poskytnuta léčba, kterou potřebuje. V nyní projednávané věci je aktuálně vysoce pravděpodobné, že by žalobkyně nemohla dále podstupovat léčbu [obsahuje citlivé údaje]. Tuto skutečnost žalovaný zohlední v dalším řízení.
93. Žalovaný v dalším řízení znovu posoudí naplnění podmínek udělení mezinárodní ochrany, a to zejména s ohledem na § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu a s přihlédnutím k aktuální situaci v zemi původu. Žalovaný se tedy bude v dalším řízení zabývat otázkou, zda v současné situaci by bylo navrácení žalobkyně do země původu v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, a to zejména s čl. 3 a 8 Úmluvy.
94. Podmínky pro udělení dočasné ochrany na základě § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, budou naplněny, pokud i) žalobkyni v případě jeho vycestování z České republiky hrozí ve státě jejího původu vážná újma, ii) která svou intenzitou nemusí dosahovat intenzity újmy předvídané v § 14a odst. 2 písm. a) až c) téhož zákona, a iii) s ohledem na hrozbu této vážné újmy by vycestování žalobkyně znamenalo porušení mezinárodních závazků České republiky. Zohlední přitom závěr rozšířeného senátu, že hrozící vážná újma nemusí svou intenzitou dosahovat intenzity újmy předvídané v § 14a odst. 2 písm. a) až c) téhož zákona.
95. S ohledem na aplikaci § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu nelze opomenout mezinárodní lidskoprávní závazky České republiky vztahující se k právům transgender osob tak, jak je Evropský soud pro lidská práva vyložil, konkrétně ve vztahu k nedostupnosti či odepření lékařské péče v kontextu tranzice (viz např. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. 7. 2024, W. W. proti Polsku, stížnost č. 31842/20, či rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 3. 2003, Van Kück proti Německu, stížnost č. 35968/97).

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

96. Žalovaný zohlední též vyjádření lékařů, že absence X. léčby může vést k vážným psychickým i fyzickým důsledkům. V této souvislosti zohlední i skutečnost, že se žalobkyně [obsahuje citlivé údaje]. Žalovaný se bude též zabývat možnými důsledky neléčení X.
97. Soud nepřehlédl, že žalovaný v napadeném rozhodnutí považoval za podstatné, že se žalobkyně určitou část života [obsahuje citlivé údaje] neléčila, aniž by pociťovala negativní následky. To však dle soudu samo o sobě neznamená, že negativní následky nenastanou při novém vysazení léčby, nadto ve spojení s vysazením léčby X., které dle vyjádření lékařů způsobuje rapidní zhoršení X.
98. Pokud žalovaný v dalším řízení shledá dosud shromážděné podklady nedostatečnými, může v tomto ohledu doplnit dokazování. Může tak učinit například dotazem na konkrétní X. léčbu užívanou žalobkyní, konkrétní možné dopady absence léčby X. (dotazem na ošetřující lékaře) či doplněním aktuálních zpráv o dostupnosti těchto konkrétních léčiv v zemi původu, budou-li takové zprávy k dispozici. Žalovaný se vyjádří též k možnosti žalobkyně v pozici navrátilce účastnit se veřejného zdravotního pojištění.
99. Žalovaný ve světle aktuálních skutečností ([obsahuje citlivé údaje]) zváží i to, zda žalobkyně jako [obsahuje citlivé údaje] má horší dostupnost zdravotní péče než běžná populace, tedy zda by byla i ve zdravotnictví diskriminována, a to s ohledem na žalobkyní doložená svědectví. V tomto ohledu posoudí, zda může dojít k účelovému odepření péče žalobkyni podle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu, či dokonce k systematickému odpírání péče [obsahuje citlivé údaje] jako příslušníkům určité společenské vrstvy ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.
100. Žalovaný vyšel při hodnocení možnosti pronásledování žalobkyně jako X. ze zprávy Informace OAMP – X. – Sexuální menšiny, ze dne 19. 8. 2025. Citoval mimo jiné, že [obsahuje citlivé údaje]. Žalobkyně proti tomu namítá, že situace pro ni není jen „neideální“, ale s ohledem na krizi zdravotnictví a nedostatku léků po [obsahuje citlivé údaje] život ohrožující.
101. Toto tvrzení se soudu jeví s ohledem a informace o probíhající krizi v zemi původu žalobkyně a s ohledem na její zdravotní stav i historii [obsahuje citlivé údaje] jako plausibilní. Pokud byly zaznamenány případy diskriminace včetně odepření lékařské péče [obsahuje citlivé údaje] již v době běžného fungování zdravotní péče, lze očekávat další omezení této péče v období krize zdravotnictví.
102. Není přitom rozhodné, do jaké míry byla krize rozvinutá ke dni vydání napadeného rozhodnutí, neboť soud má povinnost věc posuzovat ex nunc, která vyplývá z evropského práva (čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice transponovaný do § 32 odst. 9 zákona o azylu) a ve vztahu k principu non-refoulement pak i z judikatury Evropského soudu pro lidská práva k čl. 3 ve spojení s čl. 13 Úmluvy (viz např. výše citovaný rozsudek 5 Azs 70/2020-103, č. 4326/2022 Sb.). Zásadní nedostatky ve faktickém přístupu ke zdravotní péči byly nadto zaznamenány již před vydáním napadeného rozhodnutí (viz např. výše uvedená zpráva z listopadu 2025 o tom, že až 69 % léků bylo pro X. obyvatelstvo široce nedostupných).
103. Žalovaný se proto v dalším řízení zaměří též na otázku, zda v souvislosti s aktuálně omezenými zdroji X. zdravotnictví dochází k systematickému odpírání péče [obsahuje citlivé údaje] osobám jako příslušníkům určité společenské vrstvy ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu (viz např. rozsudek belgického cizineckého soudu ze dne 2. 8. 2021, č. 258

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.

932, věc 254 746, milánského soudu ze dne 3. 7. 2024, č. R.G.29929/2023 či rozhodnutí nizozemské Státní rady ze dne 3. 2. 2025, č.202406731/1/V2).

104. Žalobkyně dále namítla, že žalovaný nedodržel pokyn zdejšího soudu vyhodnotit, zda je zranitelnou osobou. Soud ověřil, že otázce zranitelnosti se žalovaný v napadeném rozhodnutí věnoval. Žalovaný dospěl k závěru, že žalobkyně zranitelnou osobou není. Doplnil, že žalobkyně nikdy v průběhu správního řízení nevyjádřila žádné námitky vůči osobám, které vedly pohovory, ani vůči tlumočnickům a nevyjádřila ani přání na konkrétní jejich pohlaví, přítomnost další jí zvolené osoby nebo odborníka apod. Žalobkyně tuto skutečnost ve své žalobě nerozporovala. Tuto dílčí námitku proto soud neshledal důvodnou.

Závěr a náklady řízení

105. Soud uzavírá, že v nyní projednávané věci je třeba zohlednit aktuální situaci v zemi původu žalobkyně, v níž kolabuje zdravotnictví, a posoudit vliv této situace na naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany (ve formě azylu i doplňkové ochrany). S ohledem na to, že žalobkyně podala svou žádost před 30. 6. 2023, je třeba zabývat se i naplněním podmínek § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu ve znění do 30. 6. 2023. Soud shledal žalobu důvodnou, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Žalovaný se v dalším řízení zaměří zejména na posouzení otázky, zda žalobkyni hrozí vážná újma na zdraví v důsledku neposkytnutí léčby [obsahuje citlivé údaje].
106. Pokud jde o náklady řízení, žalobkyni jako úspěšnému účastníkovi řízení vzniklo právo na jejich náhradu. Žádné však nevyčísli, proto jí je soud nepřiznal. Žalobkyně byla zastoupena Organizací pro pomoc uprchlíkům, z.s., jíž dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2008, č. j. 4 Azs 51/2008-79, právo na odměnu za zastupování nenáleží. Žalovanému jako neúspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a odst. 1 s.r.s.). V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 9. června 2026

Petra Kamínková v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje X. Y.